

Friedrich Nietzsche

Context històric i filosòfic

- Filòsof singular→ tant en l'estil com en la proposta
- Filòsof "similar" Heràclit d'Efes→ llenguatge aforístic⁹⁴ (Nietzsche té la voluntat de no escriure assajos)
- Corrent del vitalisme→ moviment filosòfic emmarcat dins de la crisi de la raó il·lustrada⁹⁵
- Expressa una reacció davant l'optimisme exagerat de les possibilitats de la raó per comprendre la realitat, la societat o dominar la natura
- La raó es mostra incapaç de comprendre el fet essencial que és la vida→ aspecte irracional clau per entendre l'existència humana
- Els sistemes filosòfics racionals que s'han demostrat estèrils han de deixar pas a les metàfores i imatges de l'art→ el llenguatge conceptual ha de deixar pas a les vies interpretatives⁹⁶
- Crítica a haver considerat la raó superior als sentiments, passions o emocions (racionalisme psicològic)→ base d'una cultura on la vida s'ha empobrit, mutilada d'aspectes essencials⁹⁷
- Nietzsche recull i reinterpreta el romanticisme alemany→ admiració per la cultura clàssica, importància de l'art i els aspectes pulsionals (irreflexius, irracionals) de la conducta humana, preocupació per l'estat de la cultura
- Música Wagneriana→ obra d'art total
- Evolucionisme de Darwin→ proposa la superació de l'ésser humà pel superhome⁹⁸
- Integrat dins dels filòsofs de la sospita (Freud, i Marx) → el que se'ns mostra no és tal qual: darrere els que se'ns mostra hi ha un rerefons
  - per Marx eren els beneficis dels burgesos
  - per Freud l'inconscient
  - per Nietzsche la voluntat de poder→ que amaga una voluntat de domini al darrer
- Mètode de la filosofia de Nietzsche: genealogia→ s'investiga l'origen i l'evolució de les idees filosòfiques en el seu context històric i cultural. S'analitzen les raons psicològiques i les pulsions ocultes que van moure els diferents filòsofs a voler canviar-ne el sentit amb un resultat demolidor (darrere del que es vol dir sempre s'amaga el contrari)
- Aspecte crític→ filosofia del martell: vol destruir els fonaments sobre els quals s'havia edificat la cultura occidental: la concepció del coneixement, la realitat i la moral
- I després hi ha un aspecte constructiu→ proposta filosòfica: mort de Déu, superhome, voluntat del poder i l'etern retorn

---

⁹⁴ aforisme→ frase o paràgraf curt en el qual s'exposa una idea aparentment contradictòria, amb la intenció de causar un efecte en el lector. Es vol transmetre una intuïció a través d'una metàfora. Llenguatge molt simbòlic de Nietzsche: mort de Déu, últim home...

⁹⁵ pèrdua de l'optimisme en la raó

⁹⁶ Nietzsche valora la poesia i la música

⁹⁷ l'existència humana és massa complexa per ser reduïda a elements racionals (conceptes= la manera que té la raó per copsar la veritat, extraccions)

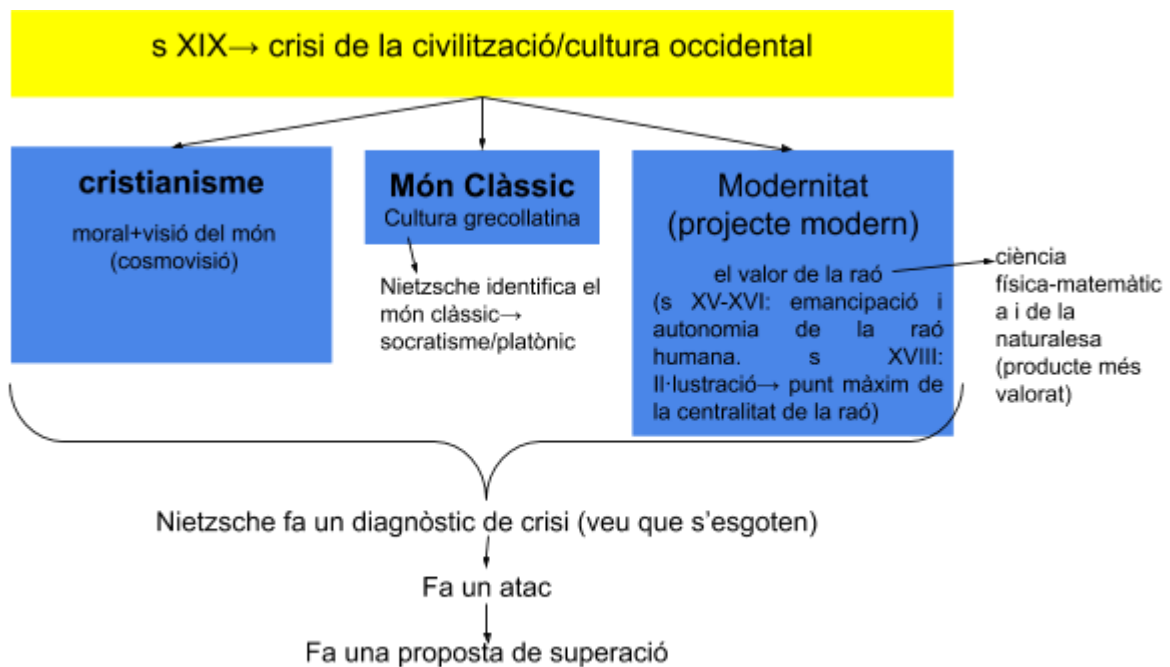
⁹⁸ idea del superhome→ super: més enllà, superar la idea de l'home creat, que era una construcció

- Nietzsche inicia la seva reflexió buscant un exemple de cultura que hagi estat capaç de comprendre la vida sense negar-la ni sotmetent-la a ideals i que li hagi donat un sentit que ens faci veure que la vida va valdre la pena ser viscuda (malgrat tot)⁹⁹
- Compara quina és la millor manera d'accedir a la comprensió de la vida: ciència positiva i filosofia tradicional o la de l'art
- Troba l'exemple a Grècia Antiga→ concretament en l'obra d'art de la tragèdia, que és la fusió de dues forces o instints estètics mantenint un equilibre tens i dinàmic. o poden existir, a més, l'una sense l'altre, són dues maneres diferents d'expressar una mateixa realitat: la vida
- Característiques d'aquesta primera polaritat
  - Apol·lini
  - Dionisiac
- Els grecs a través de la tragèdia van saber afrontar l'absurditat de l'existència→ no neguen els aspectes terribles de l'existència, entenen que la individuació no és més que un joc innocent del fons vital primordial que juga a crear i destruir el món
- Model grec és el que busca Nietzsche→ expressa i accepta incondicionalment aquesta veritat i no la jutja moralment
- La decadència comença amb Sòcrates→ apareix una nova polaritat:
  - Dionisiac (fusió de dionisiac i apol·lini)
  - Socratism (antítesi)
- Sentit original de la tragèdia grega→ pura contemplació estètica, importància de l'efecte en l'espectador, el consol metafísic que lo aportava la catarsi (amb un alt grau d'indeterminació moral)
- l'optimisme racionalista il·lustrat creu que pot fer intel·ligible i raonable la vida a costa de negar tot allò que no és capaç de comprendre→ suposa oblidar la saviesa tràgica (oblit de la contraposició essencial en l'existència) i el fons primordial, la unitat profunda entre la vida i la mort
- Segons Nietzsche el personatge central de la decadència del sentit tràgic és Sòcrates→ falta total de seguretat instintiva, viure la vida tal com és el porta a un nou ideal, el de l'home teòric¹⁰⁰
- Darrere d'aquest instint socràtic s'amaga la por a la mort (a la dissolució de l'individu en el tot)
- S'inicia la història d'un error→ s'amaga allò instintiu darrere la raó→ acaba amb el nihilisme contemporani (nova polaritat)

---

⁹⁹ en l'intent de comprendre l'existència occidental ha acabat negant la vida sotmeten-la a un ideal

¹⁰⁰ home teòric: concepció que la bellesa ha de ser racional→ el porta a creure que es pot arribar a conèixer l'ésser a través de la raó, i corregir eliminant els aspectes obscurs i terribles de l'existència

Tots els pilars diu que han negat elements fonamentals de la vida= de l'existència

- obra: l'origen de la tragèdia → 1a aproximació al concepte de la vida de Nietzsche
- Mostra de moments:
  - de vida autèntica → superior
  - inautèntica: de caiguda
- Ho representa en un dualisme → 2 cares (Heracliteà)
- Nietzsche reivindica una manera d'existència dionisiac
- L'individu és expressió directa de la vida → qualsevol cara que el negui o controli → va contro el fons vital
  - ex.: la raó busca suprimir l'individu subjectiu unitat → objectivitat
- 2 maneres de ser al món (tendències vitals)
  - Home artístic → intuïtiu, dionisiac, la realitat és pura contingència (fràgil), busca la plenitud vital i vol fer de la pròpia vida un art, no pot preveure ni aprendre de l'experiència perquè veu el que passa sempre des de l'alegria i innocència, arrelat a l'existència. Vida i felicitat plenes. Intuïcions i metàfores → viu la vida sense por, lliure, directe, no intenta interpretar sinó viure, accepta el patiment i dolor com a part de la vida
    - utilitza el llenguatge de manera intuïtiva (directe), vapta i transmet la vida en tot el seu contingut (diu les coses com li succeeixen de manera immediata)
  - Home teòric → racional, té por a la vida i les seves contradiccions → s'amaga en una interpretació/ construcció teòrica de la vida. Les eines amb les quals se relaciona amb el món són els conceptes i extraccions
  - utilitza el llenguatge de manera conceptual (resultat d'abstreure i generalitzar), l'abstracció consisteix a separar alguns trets que tenen en comú les coses i les vivències. S'ha de generalitzar (de molts casos agafem el comú, ens apartem de la vivència directe) per formar el concepte.

S'inventen paraules que representen de manera universal les coses o vivències

- Per Nietzsche el concepte és una expressió pobre de la realitat (vida) (separat de tot el que té l'individual i concret). L'home racional els inventa per poder preveure i comunicar-se amb els altres. i per sentir-se segurs i evitar en la guerra de tots contra tots (l'home racional odia el relativisme i el subjectivisme).
- De manera convencional s'arriba a l'acord que només serà cert allò que ens ajudi a conservar l'existència (rebuig a la convenció i acord). D'aquesta manera neix el concepte de veritat → construcció a partir de la convenció
- Aquestes veritats es consideren vinculants per a tots (queden fixades en un moment determinant de manera convencional). Es van desgastant i van perdent el poc valor sensible que tenien. Qui les utilitzen obliden que hem estat els humans que les hem inventat i les considerem objectives (idea heracliteana que la realitat és un fluxe)
- Segons Nietzsche la raó¹⁰¹ és l'instrument que utilitzen els que són al món amb la falta total de seguretat instintiva per viure la vida i acceptar-la com és.
- Sòcrates¹⁰² comença a considerar com a real només el que les coses tenen en comú i que es designa amb els conceptes
- Plató oblida que els conceptes han estat inventats per l'ésser humà i els objectiva i els converteix en essències. Aquesta realitat separada del món humà (transmon, més enllà) i considerada l'autèntica derada la manera de viure la nostra existència, ja que relegada a l'altra que ens transcendeix
- Pensament de Nietzsche
  - Tot coneixement és parcial i subjectiu, no hi ha una única percepció vàlida del món ni tampoc cap essència¹⁰³
  - la idea de veritat dominant no és res més que una simple convenció humana.
  - L'error del socratism va ser substituir la forma intuïtiva de comprensió de a vida per la conceptual. Quan se substitueixen les intuïcions pels conceptes, les paraules deixen de significar amb plenitud i singularitat de l'experiència i la vida. L'home racional utilitza els conceptes sense saber que són només metàfores buides que han perdut el significat i el seu valor.
- Error fonamental de la metafísica tradicional→ la duplicació de la realitat (dualisme ontològic, dualisme epistemològic i dualisme antropològic) , distingir entre un món vertader i un món aparent.
  - El món vertader s'identifica amb l'esdevenir¹⁰⁴, el que és múltiple¹⁰⁵. Està format pels fenòmens que experimentem a través dels sentits i és expressat mitjançant intuïcions→ això és el que valora Nietzsche, el que és autèntic, real...
- Ontologia tradicional defensa la filosofia de l'ésser (el món real és un transmon)→ Nietzsche considera que és només una ficció de la raó: no existeix més realitat que la que se'ns mostra en l'espai i el temps a través dels sentits (la vida). Proposa invertir els atributs que tradicionalment s'havien atorgat a l'ésser i substituir-los pels

---

¹⁰¹ (i la veritat) és por i seguretat instintiu

¹⁰² intent de desarrelar la vivència directa amb l'apel·lació a l'universal (que està per sobre)

¹⁰³ relativisme, perspectivisme i subjectivitat

¹⁰⁴ transit (una cosa rere l'altre)

¹⁰⁵ Heràcli: esdevenir, multiplicitat→ però busca el logos (concepte/raó)

que s'havien atribuït al món aparent, que considera l'únic real i existent. La seva posició ontològica rep el nom de filosofia de l'esdevenir→ Nietzsche pretén una inversió del Platonisme (contrari)

- Genealogia de la filosofia de l'Ésser→ segons Nietzsche és la història d'un error que comença amb el racionalisme que comença amb el racionalisme malaltís de Sòcrates i que en Plató arriba a constituir-se en un transmon. El cristianisme vulgaritza les idees platòniques perquè puguin ser enteses per tothom (platonisme per al poble). Kant ens ofereix la versió il·lustrada i el positivisme la científica (tradicció de situar les ciències com a centre)→ porten a al Nihilisme contemporani (diagnòstic dolent de la seva època)
- Amb l'equació socràtica (raó=virtut¹⁰⁶=felicitat¹⁰⁷), la racionalitat suplanta la seguretat instintiva i és el primer signe de decadència perquè la felicitat és igual a instints en tota vida ascendent (també es considera real només el que és comú)
- Plató ofereix dos errors més: la desconfiança dels sentits (el portarà a la negació del temps i de l'esdevenir i la duplicació de la realitat amb la invenció del món de les idees) i la confusió entre l'últim i el primer. En Plató la jerarquia de l'Ésser apareix com un món invertit en el qual es destaca com el que és més real aquelles idees que tenen una generalitat més gran. Idea del bé com a idea suprema, denominada per Nietzsche com una catedral de conceptes que s'ha edificat sobre el no res perquè aquestes idees no són més que conceptes i com més generals, més buits i amb menys capacitat per comprendre la realitat, per expressar la vida. Són metàfores buides el bé, Déu, l'absolut...
- El cristianisme vulgaritza la metafísica platònica i introdueix la consideració sacerdotal de la vida com una prova per aconseguir la vida vertadera que ens transcendeix→ Perspectiva, immanència (romandre/viure a l'alçada de la vida) sobre la transcendència (posar el valor més enllà de la vida)

Moral

- Nietzsche osa en qüestió l'objectivitat de la moral judeocristiana, analitzar el sentit original de que es considera bo i dolent ver veure'n l'evolució fins a bo i malvat amb el cristianisme, ho fa a través de la genealogia (com s'originen?)
- Segons Nietzsche la qualificació moral dels valors s'ha d'aplicar a éssers humans i no pas accions→ perquè tot sistema de valors és un reflex dels instints que dominen la vida de qui els formula. Segons aquests siguin dolents i poderosos o siguin dèbils i atrofiats, hi ha morals de vida ascendent i de vida descendents¹⁰⁸
- EL valor d'una moral dependrà de si està d'acord o no amb aquesta manera d'expressar-se la vida→ les morals de vida ascendent són més valuoses perquè són el resultat d'uns instints poderosos i forts, que expressen l'essència de la vida
- La referència de Nietzsche del sentit original de la paraula bó es troba en l'antiga grècia en els trets característics de l'home noble→ s'imposa viu a l'açada del que sent, del que pensa (interpretació de Nietzsche). Individu ple de vida (forma de vida ascendent, ex. la Ilíada, els personatges homèrics), que s'afirmaven en l'exiatència (sense remordiments)

---

¹⁰⁶ acció

¹⁰⁷ bona

¹⁰⁸ en cada moment s'ha pensat la moral d'un mode d'existència

- La virtut pels primers Grecs s'associava a la idea de força (força vital): capacitat de viure des d'instints plens i poderosos acceptant la vida com un joc tràgic amb les seves conseqüències.
- El dolent era el dèbil i malaltís: no tenia la força per acceptar els aspectes dionisiacs de l'existència. Era inferior i vulgar.
- D'aquestes dues maneres de ser al món sorgeixen dues morals, dos sistemes de valors:
  - La moral del senyor: sorgeix de l'autodisciplina d'una voluntat audaç, disposada heroicament a la grandesa i a la catàstrofe. El senyor és fort, dominador, individualista, veraç, té sentit de la plenitud i afirma la jerarquia. Considera bo tot allò que eleva a l'individu i el porta a una existència noble i plena. Els seus valors són: arrogància, activitat desbordant, la fe en si mateix i el destí, la falta de compassió i simpatia. És una moral activa que crea el seu propi sistema de valors.
  - La moral de l'esclau: sorgeix del temor al que és superior, i a la pròpia vida. Per això busca la seguretat i evita la lluita. És dèbil, vulgar, malaltís, apocat, pusil·lànim, gregari (esperit del ramat), mentider, rebutja la jerarquia i expressa la voluntat d'igualtat. Considera bo tot el que fa més suportable la vida. Valors: compassió, humilitat, resignació, obediència, renúncia i l'amor al proïsme. Noció de justícia entesa com igualtat, democràcia→ construcció dels dèbils perquè no s'imposin els més forts (quedin sotmesos). És una moral reactiva, aliena a un sistema que no ha creat.
- Nietzsche ho rebutja→ diu que és una manera de que no es noti qui és més fort
- Segons Nietzsche els valors de la cultura Europea actual busquen anul·lar i afeblir l'individu i considera bo només allò que beneficia el col·lectiu→ la moral de l'esclau
- La història de la cultura occidental és el progressiu ascens dels valors de la moral de l'esclau, ha significat la rebel·lió dels esclaus en la moral, qualificat per Nietzsche com una malaltia de la vida
- L'origen de la moral es presenta com una lluita per aconseguir el poder. Hi ha els senyors que representen els valors del cos i per l'altre els sacerdots que s'inventen l'esperit (per dominar el cos, ja que no el saben viure), són una degeneració i una antítesi de la casta dels senyors. Són senyors que han perdut els seus instints, i incuben el ressentiment (en el fons voldrien ser senyors), l'odi (tots els que volen la igualtat és una revenjaà voldrien ser superiors) i el desig de venjança contra el que és superior.
- El sacerdot presenta el prototip de la moral de l'esclau.
- El judaisme crearà un ideal oposat al dels senyors. Representa el geni del rancor, crea un nou ideal per invertir els valors de la moral del senyor. Fa aparèixer les misèries dels esclaus com a virtuts (obediència perquè no es pot dominar, renúncia perquè no es pot aconseguir, humilitat perquè no té res del que un pugui sentir-se orgullós...)
- Amb l'inversió dels valors les qualitats del fort i vital (bo) esdevenen malvades, i les del dèbil i malaltís (dolent) esdevenen bones. Per Nietzsche el que és veritablement malvat és el ressentiment i l'impotència dels sacerdots per viure la vida dels senyors.
- El cristianisme hereta i consuma la translocació feta pels jueus. Per Nietzsche és la religió de l'odi, contra el que és bo

- La il·lustració podria haver suposat una superació dels valors cristians però els manté intactes encara que secularitzats, defensa la igualtat i la moral de la compassió
- Els forts han estat vençuts per la massa dels dèbils i han imposat la seva moral, que és un verí per a la vida, ja que ha limitat els més forts els ha creat mala consciència i els ha pres la seguretat en sí mateixos i els seus instints
- Els valors morals representen un impediment perquè l'ésser humà pugui assolir les seves potencialitats vitals ja que són ideals hostils a la vida que ens han fet contemplar amb mals ulls les nostres inclinacions naturals
- La solució és retornar a la situació original i transvalorar tots els valors judeocristians.
- Mort de Déu a representació del lloc de la transcendència → el superhome a
- No ha de ser ocupat el lloc
- història com a circularitat, l'etern retorn, no anem a millorar, ja estem en la idea del que és bo a en contra del progrés ja que implica la no vivència del present.
- Nietzsche està en contra del liberalisme, el comunisme, el nazisme i feixisme → en contra de la massa

